

Domáci glasovi

Stev. 175

Lienz, četrtek 29. avgusta 1946.

Leto 2.

NEVARNA ŽARIŠČA HUDE KRIZE

Zamotani politični položaj, ki ne dela skrbi samo diplomatom, marveč vsej javnosti, je prav dobro označilo naslednje čilo agencije "United Press", ki poroča iz Londona:

"Položaj v Vzhodnem Sredozemlju z žarišči v Dardanelah, v Jugoslaviji in v Palestini še vedno razburja politično javnost britanskega glavnega mesta in vse angleško časopisje. Vsi sodijo, da je Turčija s tem, ko je odklonila v ruski noti izrečeno zahtevo po "skupni turško-ruski upravi morskih ožin, dala znamenje za živčno vojsko med Vzhodom in Zahodom. Turško odklonitev sta z največjim poudarkom podprli ameriška in britanska vlada, pri čemer jima je delno pritrjevala tudi Francija, ter se izrekli s turškim odgovorom solidarni. Vsa javnost glasno izreka mnenje, če bi Sovjetska zveza dobila pravico graditi si utrdbe za nadzorovanje Dardanel in Bospora, da bi s tem Črno morje postalo rusko zaprto morje in tako izgubilo svoj pomen.

Angleški časnikar je svojo sodbo o tem vprašanju tako-le izrekel: "Sovjetska zveza s svoje ostro noto Ankarji je zdaj v tem vprašanju vodilna. Da bi tej svoji noti dala zaželjeni poudarek, je rusko čnomorsko brodogradništvo odplulo iz svojih oporišč. Da bi, iz tega diplomatsko-političnega spopada naredili "boj na dveh frontah" so, s pomočjo sebi podložne države izzvali zahodne velesile."

Odgovor Britancev in Angležev, ni izostal. Najmodernejša ameriška letalonosilka "Roosevelt" je v spremstvu križark in rušilcev priplula v Sredozemsko morje na svojem "prijateljskem popotovanju" ter se je združila s stalnim ameriškim sredozemskim brodogradništvom zaradi manevrov. Istočasno je Vel. Britanija - kakor so rekli zato, da bi preprečila nadaljne nelegalne naseljevanje Judov v Palestini - v vzhodnem delu Sredozemskega morja zbrala močno vojno brodogradništvo. Angleški list "Sunday Observer" govori o fronti suhozemske in pomorske velesile (britansko-ameriškem bloku). Ta fronta se razteza od Julijskih alp v tržaškem zaledju do Marmorskega morja.

Tudi Srednji Vzhod je zdaj bojišče te živčne vojske. Da bi zavarovala britanske interese v južni Perziji, je Vel. Britanija ojačala svojo garnizijo v Basri na meji med Iranom in Irakom. Zaradi tega so tudi nastale govorice, da Sovjetska Rusija zbira čete na severni iranski meji. Te govorice so iz Moskve odločno zanikali, vendar pa tem zanikavanjem nihče prav ne verjame. Če Rusija res zbira svoje čete tukaj, bi s tem Turčijo prizadela na njeni najbolj ranljivi točki. Provinca Kars-Ardan je namreč tista, katero Sovjetska zveza z narodnostnega stališča upravičeno za se zahteva. V tej zvezi nekateri listi ponavljajo zgodovino teh krajev, katere je po prvi svetovni vojski mlado-turško gibanje Kemal-paše v novo okrepjeni Turčiji odtrgalo od Rusije, katero so tedaj slabile notranje krize.

Turško časopisje je pred kratkim poročalo, da ima rusko topništvo svoje vaje na rusko-turški meji. Vkljub zaupnici, ki jo je bila turška vlada v zbornici dobila, se v Ankarji vendarle dvomeče sprašujejo ali bo mogla vlada turško državo srečno pripeljati skozi

nevarnih čeri polno sedanjost. Turki vznemirjeni gledajo v Bolgarijo, kjer ima Sovjetska zveza za boj pripravljeno krepko zasedbeno armado. Turškim opazovalcem se pa posebno nevarno zdi, da je bil - v Odeso premeščen ruski maršal Zukov, mož, ki je bil vedno postavljen tja, kjer je bilo kako središče vojaških operacij. V Ankari že govore, da je zdaj Turčija postala "poskusni kunec" za svetovno-politične akcije."

O dardanelski krizi pa še bolj odkrito pišejo ameriški listi. Washingtonski list "Sunday Post" v svojem uvodniku takole razlaga: Ko bi Turčija sprejela ruske zahteve, bi bila posledica ta, da bi komunizem zavladal na vsem Bližnjem in Srednjem vzhodu in bi se silno eksplozivno netivo nagromadilo za bodočo vojsko. Ko bi Turčija sprejela ruski predlog, bi to pomenilo, da bi Turčija v najkrajšem času popolnoma zašla v rusko oblast. Kakor hitro pa bi meje sovjetske zveze bile premaknjene v Malo Azijo, bi ves Bližnji in Srednji vzhod z Grčijo, Sirijo, Libanonom, Palestino, Irakom, Iranom, Arabijo in Sueškim prekopom - kakor zrelo jabolko padel Rusom v naročje.

Ce k tem poročilom anglosaškega časopisja in agencij dodamo še poročilo londonskega Reuterja, da državljanska vojska na Kitajskem, kjer Amerikanci odkrito podpirajo Čangkajška, Sovjetska zveza pa komuniste, pomeni največjo nevarnost za svetovni mir, - tedaj smo podali precej jasno sliko sedanjega mednarodnega stanja, ne da bi se nam bilo treba ozirati na neuspešno delovanje mirovne konference.

Ker je Hitler spal...

(Neznani podatki o invaziji 6. junija 1944.)

Nemški časopisi so objavili te dni zanimivo poročilo - o Hitlerjevi zaspanosti, ki je postala usodna.

Ko se je 6. junija 1944 zjutraj pričela zavezniška invazija, so bili Nemci presenečeni. Ta čas je niso pričakovali. Čeprav je Hitler prepovedal vse dopuste, je Rommel vseeno skrivaj odletel v Ulm, slaviti rojstni dan svoje žene. Šef njegovega štaba se je na vso moč trudil, da bi ga telefonično dosegel in ga obvestil o invaziji. Istočasno so po navadni službeni poti o tem poročali vrhovnemu vojnemu poveljstvu. General Jodl je zvedel za invazijo šele ob 9 dopoldne, uro pozneje je zanj zvedel Keitl. Jodl in Keitl pa sta se morala držati povelja, Hitlerja kadar spi, ne zbuditi. Hitler je namreč redkokdaj dobro spal. Tisto noč pa je trdno spal. Zato nista nič ukrenila. Zato je Hitler šele pri opoldanskem raportu zvedel za invazijo.

Strah, da ne bi motili Hitlerjevega spanja, ki je bilo sicer redko kdaj tako trdno kakor tokrat, je rodil usodne posledice. Za atlantskimi utrdbami, ki so jih bili Nemci zgradili zoper grozečo anglo-ameriško invazijo, je bil stalno pripravljen močan oklepniški zbor, ki je imel nalogo, sovražnika, kadar se bo izkrcal, z vso silo napasti in uničiti. Poveljstvo nad tem zborom pa si je Hitler sam pridržal in ga nihče ni smel brez Hitlerjevega povelja poslati v boj. Zato si niti Rommel niti Rundstedt nista upala, pa tudi ne smela ta zbor pravočasno vreči proti šibkim zavezniškim silam, kolikor so v teku dopoldneva stopile na suho.

Ko je končno Hitler dal povelje za napad, je bilo že dve popoldne. Med-tem so Amerikanci s silnimi letalskimi napadi že razbili glavnik oklepniškega zbora in ga skoro uničili. Ko je prišlo Hitlerjevo povelje za proti napad, je bilo že prepozno, ker oklepni-

ški zbor ni več imel prejšnje udarne sile. Tako se je protinapad ponesrečil in invazija se je razlila po Franciji. Tako je preveč trdno Hitlerjevo spanje bistveno olajšalo pričetek in ves potek anglosaške invazije.

"PADANJE IDEOLOŠKE ZAVESTI" V RUSIJI

Iz Rusije zadnje čase prihajajo poročila o novih čistkah. Pred nekaj dnevi smo poročali o nastopu uradnih sovjetskih krogov zoper pisavo dveh leningrajskih literarnih časopisov, nato smo brali poročila o nezanesljivosti funkcionarjev komunistične partije v Ukrajini. Danes pa beremo iz Moskve to-le poročilo, ki ga razširja "United Press":

"V moskovskih ponedeljskih listih so izšli novi kritični članki zoper "padanje ideološke usmerjenosti" v raznih odborih komunistične partije. "Pravda" v svojem uvodniku zahteva, da morajo krajevne strankarske oblasti spet dobiti večje območje, kakor je bilo popre, ne pa da bi imele samo politično vodstvo kakor je zdaj. "V ta namen pa bo potreba obširnega dviga našega notranjega prepričanja," tako dobesedno piše "Pravda". "Za zdaj pa je ideološka zavest v naši stranki padla tako nizko kakor še nikoli. Za vzgojo v okviru stranke ni prav nobenega smisla. Zlasti popolnoma nezadostno je vzgajanje mladih komunistov. List svoj članek sklepa s samozavestnim zatrdilom, da bo sedanje nezadostnosti in pomanjkljivosti mogoče odstraniti, če bomo napeli vse sile.

Časopis "Boljševik", ki ga izdaja osrednji odbor komunistične stranke, pozivlje poljedelske strankarske organizacije, naj se brezobzirno zavzemo za odstranitev zasebne lastnine, kolikor jo je danes še v kmečkih rokah. List naglašá, da bo ta boj treba zlasti izvojevati v tistih krajih, ki so bili od Nemcev zasedeni in kjer je zdaj zelo težko odstranjati zasebno lastnino.

TITO ZOPER PAPEŽA

Vatikansko glasilo "Osservatore Romano" je 26.t.m. prinesel članek, v katerem se peča s Titovim govorom, kjer je velja Jugoslavije med drugim napadel tudi papeža ter mu očital, "da podpira sovražnike Jugoslavije". "Osservatore Romano" odgovarja: "Ne moremo se spomniti niti enega govora kekega državnega poglavarja, ki bi o drugem državnem poglavarju, s katerim ima diplomatske zveze, tako govoril." Na očitek, češ, da je papež "sovražnik Jugoslavije", pravi list: "Sprte stranke nikdar niso papeža prosile, naj bi povedal kaj osebno misli in kako sodi. Le zavest dolžnosti in vest civiliziranega sveta, sta ga nagnila, da je spregovoril o pravici in krivici." Na Titovo obdolžitev, češ, da papež drži z Italijo in da se je zato treba ločiti od njega, odgovarja list: "Pozivi duhovščini, naj se loči od rimskega katoličanstva, so vsikdar prihajali iz tistih dežel, kjer se je veri tako godilo kakor v Jugoslaviji, tako n.pr. s Poljskega, z Ukrajine, iz nacistične Nemčije in iz caristične Rusije."

= :: =

STRAH ZA MIR. Londonski list "Times" piše med drugim: "Zadnji diplomatski dogodki so vzbudili velik strah. Široki krogi, poprej nepotrpežljivi in naveličani počasnosti mirovne konference, so

se razburili in jih začenja skrbeti, kaj bo, če se bo položaj še naprej tako razvijal kakor se je začel.

"NAJVEČJI MOZ. PRETEKLE VOJSKE."

Ena Churchillova hčerka je bila poročena z ameriškim igralcem Vic Olivier-om. Zakon pa ni bil srečen in sta se zakonca pred kratkim ločila. Ko je Olivier še spadal k Churchillovi družini, je nekoč Olivier Churchilla spraševal, kdo je po njegovem mišljenju največji človek pretekle vojne. "Roosevelt" je brez oklevanja odgovoril Churchill. "In za Rooseveltom?" "Gotovo Stalin" je nekoliko nejevolno odvrnil Churchill, ker je zaslutil, da je za vprašanjem skrita misel. "In za Stalinom?" Tu je Churchill dolgo okleval, nazadnje je pa vendarle rekel: "Mussolini!" "Zakaj Mussolini?" "Ker je Mussolini bil edini državnik, ki je imel pogum, da je dal ustreliti svojega zeta" je bil odgovor. Kot znano je na Mussolinijev ukaz bil ustreljen njegov zeta, bivši italijanski zunanji minister. Olivier pa ni več spraševal.

REPATRIACIJSKI URAD V SALCBURGU naznanja, da iz Salzburškega ne bo vrnjen nihče razen tistih, ki to sami žele, ali pa takih, ki bodo vrnjeni, ker so škodljivi za javno varnost. Vsakdo, ki je pribežal v ameriško cono pred 1. novembrom 1945, se mora zato izkazati, da je zaposlen, nakar dobi dovoljenje, za nadaljnje bivanje. To pa ne velja za tiste, ki so v taboriščih. Njim takega posebnega dovoljenja ni treba. - Posebej je še izšel razglas, da lahko pod temi pogoji še nadalje ostanejo na Salzburški, če žele, tudi tisti, ki bi se morali vrniti s transportom 28. avgusta. Le prošnje naj vložijo.

KDOR KAJ VE o Ivanu in Jožetu Dežman doma iz Vinice pri Smarjeti Novo mesto, naj sporoči na uredništvo "Domačih glasov".

KOLIKO JE VELJALA ZADNJA VOJNA. Da so vojske zelo draga stvar, je menda vsakomur znano. Koliko že stane samo priprava za vojsko. Vsi se še spominjamo težkih milijard, ki jih je samo leta Jugoslavija pred to vojsko vsako leto potrošila za izdatke vojnega ministrstva. Druga svetovna vojna pa je po poročilu lista "Sozialistische Korrespondenz" veljala človeštvo ogromno vsoto 1690 milijard ameriških dolarjev. Bila je torej štirikrat dražja ko prva svetovna vojska 1914-1918. Samo Amerika je izdala za t. vojsko 350 milijard. Anglija 100 milijard, Rusija okrog 120 milijard dolarjev. Nemčija je izdala 135 milijard, vsekakor pa je eno tretjino teh izdatkov prevabila na zasedene države. Japonska je potrošila 56 milijard. Kratko povedano: Glavne države Združenih narodov se plačale svojo zmagajo zneskom 480 milijard, sile osi pa svoj poraz z 260 milijardami dolarjev. - V teh zneskih pa seveda ni všteta vrednost razdejanih mest, ne izgubljenih človeških življenj še manj pa gospodarska in duhovna škoda, ki jo še danes trpi svet. Vojne šibe - reši nas o Gospod!

ZA SVOBODNE VOLITVE V JUGOSLAVIJI. United Press poroča iz Londona: Predsednik jugoslovanskega narodnega odbora v Londonu prof. Slobodan Jovanović se je obrnil na Združene države in Veliko Britanijo z nujno prošnjo, da zahtevata čimprej svobodne in neodvisne volitve v Jugoslaviji. Omenivši britansko in ameriško noto Poljski, kjer ti dve državi tudi zahtevata od Poljske svobodne volitve, je izjavil prof. Jovanović, da je veliko več razlogov, da se pošlje taka nota Titu, ki daje povod za veliko več mednarodnega trenja ko poljska vlada.

ARETIRANA je bila v Varšavi uslužbenka amer. veleposlaništva. Amerika je zoper to aretacijo vložila svoj protest.